

Til:

Landbruksdirektoratet

postmottak@landbruksdirektoratet.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter

Dronningens gate 13

0152 Oslo

register@dyrsrettigheter.no

Ref: 25/36473 - 2

Dato: 29.08.2025

Innspill til kunnskapsgrunnlag om bruk av hund under jakt

NOAH – for dyrs rettigheter viser til brev fra Landbruksdirektoratet den 04.06.2025 med forespørsel om å gi innspill til forskriftsarbeid om bruk av hund under jakt. NOAH takker for muligheten til å gi innspill, og håper dette vil bli vektlagt i arbeidet med ny forskrift om bruk av hund under jakt.

Innledende kommentarer

NOAH vil oppfordre direktoratet til å innføre forbud mot jakt med løs hund – hvor hunden slippes i terrenget og er ment å på egen hånd finne, jage og/eller «holde» ville dyr slik at jeger kan komme til skudd – samt et absolutt forbud mot drivende hund (inkludert «løs, på drevet halsende hund») hvor en jakthund springer løs, mens den driver viltet foran seg (med eller uten bjeffing/los). Lovverket har tidligere kun forbudt løs, på drevet halsende hund, men med unntak for flere arter. Imidlertid viser forskning at drivende hund er svært problematisk for dyrevelferden.

Jakt med hund kan medføre at hunden er uten tilsyn i terrenget i timevis, og etter det NOAH erfarer aksepteres det også at den er ute i skogen om natten – hvis man ikke finner den. Jakt med løs hund er dermed også en fare for hunden selv, såvel som for ville dyr. Hunder som brukes i slik jakt risikerer å skytes av grunneiere som har dyr på beite – det har vært flere slike tilfeller de siste årene. De kan også bli påkjørt, skadet i terrenget eller drukne. For hundens egen sikkerhet, bør slik jakt nå avsluttes. Man vet også at ville dyr stresses særlig mye av denne type jakt, og flere forskningsrapporter viser at jaktformen er ekstra belastende.

NOAH mener at gjeldende forbud må videreføres i en ny forskrift:

1. Forbud mot bruk av løs, på drevet halsende (drivende) hund (ved å utvide omfanget av forbudet til jakt på hjort, rådyr, gaupe, rødrev og hare).
2. Forbud mot trening av hund på vilt i fangenskap (ved å utvide omfanget av forbudet til tamme dyr i fangenskap).

NOAH er enig med departementet at skarpe hunder bør uttrykkelig forbys i en ny forskrift. Vi mener videre at jakt med hund må reguleres mye strengere og vi foreslår at det innføres et generelt forbud mot bruk av løs hund under jakt, felling og fangst. Forbud mot jakthundtrening, hundepøver og taksering i dyrenes hekke- og yngletid bør fastsettes uten noen adgang for dispensasjoner.

Oppsummert er NOAHs ønske om forbud mot jakt med løs hund begrunnet i følgende:

1. Jakt med løs hund (inkludert både løs, på drevet halsende og ikke halsende) påfører ville dyr unødig stress og belastning over tid. Dette gjelder både de arter der slik jakt er tillatt, og for arter som risikerer å bli tilfeldige ofre for sammenstøt med jagende hund, uten at dette registreres eller kan stoppes av eier.
2. Jakt med løs hund påfører tamdyr skade. Eksempelene gjelder særlig beitedyr som sau, og oppfordringen om forbud mot løshundjakt har også kommet fra bønder. Men det kan også ramme andre tamdyr som kanin, tamfugler og lignende.
3. Jakt med løs hund setter hunden i en posisjon hvor den i flere situasjoner er hjelpeløs og har større risiko for skade enn hvis den er under tilsyn av eier.
4. Jakt med løs hund setter hunden i fare for å bli avlivet etter episoder jmf punkt 2., til tross for at det er eier som setter hunden i situasjonen.
5. Jakt med løs hund forutsetter ofte smertefull trening av hunder, med midler som i annen trening er lovstridige (trening for «sauerenhet», som også i visse tilfeller gjentas).
6. Jakt med løs hund brukes politisk for å polarisere rovdyrkonflikten, agitere for skyting av flere truede rovdyr mot flertallets vilje, og holde for eksempel ulv nede på kritisk truet nivå.

NOAH kan ikke se noen viktige argumenter for jakt med løs hund. Det er visse jegeres ønske om å drive nettopp denne type jakt for rekreasjonshensyn, som veier imot de ovenstående argumenter. Imidlertid er det synkende interesse for flere slike jaktformer – dette må dermed sies å gjelde marginale interesser. Hunder får uten problemer tilfredsstilt sitt behov for mosjon og utfoldelse uten å slippes uten tilsyn ut i naturen, dermed anser NOAH ikke hundens påståtte behov som et argument i saken.

Det har videre vært fremført argument om at løse hunder brukes i ettersøk. NOAH kan ikke se hvorfor dette skal være absolutt nødvendig (altså at hunden ikke er i bånd), i og med at man ved ettersøk ikke skal drive dyret, men tvert imot ønsker å påtreffe det i ro. Dersom noen skulle anse det «nødvendig» er det imidlertid ingenting i veien for å trene hunder til sporingsoppgaver kun for slike situasjoner, slik hunder er trent til andre sporingsoppgaver. Det er ikke nødvendig å tillate jakt med løs hund i tillegg, og det fremstår ikke som noen fordel for sporingsoppgaven at hunden er jaktvillig eller viltskarp. Tvert imot vil dette risikere å påføre det skadde dyret enda mer lidelse. Bruk av bånd vil være fordelaktig hvis man trenger ettersøkshund, da hunden er tilgjengelig – og ikke milevis og timesvis unna. Enkelte jegere er selv kritiske til jakt med løs hund, og fremhever manglende kontroll som negativt; «*Hunden loser uansett hva den finner.*»¹ NINA-forskning peker på at jakt med løshund kan gjøre hunden mindre egnet til sporing: «Jakthunder arbeider dessuten stort sett selvstendig og blir «selvlærte» slik at forståelsen for en «sporingsoppgave» blir lavere.» Studien konkluderte slik: «Våre funn tilsier at ettersøksekvipasje i liten grad evnet å følge det ettersøksdyret de var satt til å spore. Kun én av 38 ekvipasjer ble under tvil vurdert til å ha gjennomført et akseptabelt ettersøk.»²

Utdypende kommentarer

1. Faguttalelser og studier om påkjenninger ved jakt med løs hund

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet påpekte i sin faglige anbefaling vedrørende bruk av løs, på drevet halsende hund (ref: 2018/3092) at «*Bruk av løse hunder i båndtvangsperioden kan påføre skade på beitedyr og annet vilt og må tillegges vekt.*» Videre er det påpekt at «*Løse hunder som nyttes ved skadefelling kan likevel påføre "tredjepart" (eksempelvis beitedyr eller annet vilt) dyrevelferdsmessige belastninger som er i kjerneområdet av det man søker å unngå ved bestemmelser i hundeloven. I perioden 2010-2016 ble det gjennomført over 250 kontrollerte hundeslipp, der hunden ble sluppet på ferske bjørnespor. Av disse var det bare ca. 150 forsøk som resulterte i at hunden faktisk oppsøkte den aktuelle bjørnen. Risiko/sannsynlighet for at dyrevelferd for "tredjepart" påvirkes negativt er derfor et viktig kriterium når det besluttes om bruk av løse hunder under skadefelling i båndtvangstid.(...) Etablerte prinsipper i naturmangfoldloven, viltloven, dyrevelferdsloven og hundeloven oppstiller en klar forpliktelse*

¹ <https://www.hunden.no/blogg/innlegg/79047/-TB-Bandhund-og-l-shundjakt-p-elg/>

² <https://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/rapport/2011/688.pdf>

for enhver til å hindre unødig lidelse og skade både for aktuell viltart under pågående jakt/felling, men også berørt tredjepart. Bruk av løse hunder, særlig i båndtvangsperioden, representerer en risikosituasjon i forhold til disse prinsippene. Straks hunden slippes reduseres muligheten for hundefører for å gripe inn dersom det oppstår utilsiktede hendelser. Ettersom det også er en viss andel tilfeller der erfarne hunder ikke vil eller klarer å lokalisere/finne aktuelt vilt selv på ferske spor, må risiko for lidelse/skade på annet vilt, husdyr eller eiendom ansees som et realistisk utfall.» NOAH vil utdype mer om bruk av løs, på drevet halsende hund i punkt 3.

Norsk institutt for naturforskning (NINA)

NINA-rapport 1501, «Jaktforsøk på brunbjørn med hund», stadfester at det er vesentlig mer fysiologisk belastende for bjørner å bli jaktet med hunder enn å påtreffe mennesker (jaktforsøk sammenlignet med eksperimentelle forstyrrelsesforsøk med mennesker til fots). Både spisshunder og løs, på drevet halsende hunder medfører betydelig økt fysiologisk påvirkning på bjørn som utsettes for eksperimentelle jaktforsøk. Omfang av påvirkning varierer, men har i enkelte tilfeller medført belastning som kan karakteriseres som overoppheting. For en tredjedel av bjørnene er høyeste målte kroppstemperatur i løpet av året knyttet til eksperimentelt jaktforsøk. NINA fant også at bjørnens hviletid økte etter jaktforsøk med hunder.³

Gaupe jages også av flere hunder, og NINA skriver: «En ulempe kan være at hundene blir litt for tøffe når de er to. Kommer de innenfor rekkevidden av en voksen hanngaupe, som ofte kan skje når det blir stålos på bakken, kan hundene bli hardt skadet.»⁴ Selv om ikke gaupas lidelser vektlegges i teksten, sier det seg selv at det er en uakseptabel situasjon å drive jakt som fører til rene dyrekamper ute i naturen.

Lundstein (2010), Høgskolen i Hedmark

Lundstein (2010) konkluderer med at «Hjort tåler jaging med løshund dårlig og det medfører forhøyede konsentrasjoner av kortisol, et hormon som er forbundet med stress. I tillegg tømmes glykogenlagre, muskelvev sprenges, røde blodlegemer skades og sekresjon av β -endorfin øker. Både hos hjort og bjørn er det påvist muskelskade (myopati) ved forfølgelse og jakt. Evolusjonsmessig er hjorten godt tilpasset korte sprinter for å flykte fra en predator, men

³ Støen, O.-G., Le Grand, L., Thorsen, N.H., Sæbø, S., Rauset, G.R., Arnemo, J.M., Fuchs, B., Evans, A.L., Ahlquist, D. & Boström, R. 2018. Jaktforsøk på brunbjørn med hund - antall og hundetypens betydning for bjørnens fysiologi. NINA Rapport 1501. Norsk institutt for naturforskning. Tilgjengelig på nett: <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2498278>.

⁴ Jakt på gaupe i Norge. Et informasjonshefte fra Norges Jeger- og Fiskerforbund og NINA. Tilgjengelig på nett: https://www.researchgate.net/publication/283315386_Jakt_pa_gaupe_i_Norge

den tåler jaging av hund dårlig.» Når det gjelder bjørn, konkluderer Lundstein (2010) med at det er «klare holdepunkter for å si at langvarig jaging og forfølgelse generelt og bruk av flere hunder spesielt, påfører bjørnen stress og fysiologiske påkjenninger som kan forårsake nedsatt overlevelsessevne.»⁵

Lundstein (2010) viser til en studie av Bateson & Bradshaw (1997), som dokumenterte at hjort reagerte på løshundjakt med langvarig flukt til den følte seg trygg. I gjennomsnitt løp hjortene minst 19 km før de ble stoppet i los. Hos disse hjortene ble det påvist høye konsentrasjoner av kortisol, noe som er forbundet med ekstremt fysisk og psykisk stress. Bateson & Bradshaw (1997) konkluderte med at hjorten ikke er evolusjonært tilpasset til å takle det aktivitetsnivået de utsettes for under jakt med hund.⁶ Videre fant Bateson & Bradshaw (2000) og Harris (1999) at dyr som ble skutt etter to timers jakt hadde tømt glykogenreservene og kunne ikke lenger forbrenne anaerobt – som er nødvendig for å løpe med høy fart. Studiene rapporterte også om muskelskade hos dyrene.⁷ Disse funnene indikerer at dyret etter langvarig forfølgelse kan være både sterkt utmattet og fysisk skadet, og dermed i praksis mister evnen til å flykte fra jegeren.

Veterinærmedisinsk oppdragssenter (VESO)

Hare jages tradisjonelt med hund. VESO (nå innlemmet i Veterinærinstituttet) uttalte seg kritisk om harejakt allerede i 2004. De påpekte at: *«På harejakt brukes oftest hund og jaktvåpenet er hagle. Hunden sporer opp haren og forfølger denne på sporet, samtidig som hunden "loser", bjeffer. Haren løper vanligvis i ring, turer, og vil komme tilbake i nærheten av der den tidligere har passert. Jegeren kan dermed vente på et passende sted på runden. Selve losen anses som en viktig del av sporten, og det regnes ikke som god skikk å skyte haren for tidlig, før losen har pågått noe tid.»*

VESO vurderte så de dyrevelferdsmessige konsekvensene: *«Harejakt med hund er trolig en vesentlig stresspåkjenning på haren, større desto bedre hunden er, jo mer uerfaren haren er og jo lenger losen får gå. Haren forstyrres dessuten fra nødvendige aktiviteter som hvile og føropptak.*

⁵ Lundstein, L.G. «Er det dyrevelferdsmessig forsvarlig å jakte på brunbjørn med plotthund?», Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad, 15.12.2010.

⁶ P. Bateson & E.L. Bradshaw (1997). Physiological effects of hunting red deer (*Cervus elaphus*). Tilgjengelig på nett: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9447728/>.

⁷ Hentet fra Lundstein, L.G. «Er det dyrevelferdsmessig forsvarlig å jakte på brunbjørn med plotthund?», Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad, 15.12.2010.

Studier: Bateson, P & Bradshaw, E (2000). Welfare implications of culling red deer (*Cervus elaphus*).

Animal welfare 9, 3-24. Og Harris, RC, Helliwell, TR, Shingleton, W, Stickland, N & Naylor, JRJ (1999). The physiological response of red deer (*Cervus elaphus*) to prolonged exercise undertaken during hunting. The Joint University Study. R&W Publications, Newmarket.

Faren for skadeskyting avhenger av avstand og om haren er i ro i skuddøyeblikket. (...) Det er behov for mer kunnskap om hvordan haren påvirkes av jakten.»⁸

Rådet for dyreetikk og Høgskolen i Innlandet

Rådet for dyreetikk vurderte ulike jaktmetoder, herunder jakt med løs hund, allerede i 2007, og ga klare anbefalinger: *«Bruk av løs, jagende hund under aktiv jakt vil kunne stresse viltet ekstra. (...) Gjentatt jaging av hund vil uansett forstyrre viltet, som får mindre tid til hvile og fôropptak (...) Rådet ber om at det gjøres undersøkelser om hvordan bruk av løs, drivende jakthund påvirker vilt som hare og rådyr.»⁹*

Rådet for dyreetikk er mest bekymret for hare og rådyr – men deres oppfordring til myndighetene om en evaluering av bruk av løs hund på hare og rådyr ble aldri fulgt opp. Derimot viste det seg at Rådet undervurderte stresspåkjenningen på elgen: Nyere forskning fra Høgskolen i Innlandet (Græsli et al. (2020)) viser at elg blir vesentlig belastet av jakt med løs hund. De fant at kroppstemperaturen til elgene gikk opp når de ble jaget av hund, at hjerterytmen økte, og at de beveget seg over fire kilometer lengre og med større hastighet enn de gjorde dagen etter de ble jaktet på. De hvilte halvannen time lengre enn normalt i dagen etter jakten, noe som kan redusere tiden til fôropptak. Dette kan igjen påvirke kroppsvekt og reproduksjon hvis jaktforstyrrelsene oppstår ofte. Forskerne uttaler: *«Hvis elgen blir stresset når den er på sparebluss, vil den sannsynligvis bli enda mer stresset enn ellers. Det kan gå ut over kroppsvekten og være negativt for elgstammen»*. De påpeker at lang jakttid hvor elgene blir utsatt for løs hund, bør revurderes.¹⁰

Andre internasjonale studier

Græsli et al. (2020)¹¹ trekker frem flere relevante forskningsartikler om dyrevelferdskonsekvensene ved jakt med hund. Ericsson et al. (2015b) og Sand et al. (2016) viste at eksponering for losende hunder førte til økt aktivitet hos elg, inkludert høyere makshastighet og lengre fluktafstand, samt at jagede elger ofte forlot området etter

⁸ Veterinærmedisinsk oppdragssenter (VESO). Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr. 2004.

⁹ Rådet for dyreetikk, «Uttalelse om jakt og viltforvaltning», 2007

¹⁰ <https://forskning.no/dyrevelferd-hogskolen-i-innlandet-jakt-og-fangst/jakthunder-stresser-opp-elgen/1800494> . Studie: Græsli AR, Le Grand L, Thiel A, Fuchs B, Devineau O, Stenbacka F, Neumann W, Ericsson G, Singh NJ, Laske TG, Beumer LT, Arnemo JM, Evans AL (2020) Physiological and behavioural responses of moose to hunting with dogs. Conserv Physiol 8(1): coaa122; doi:10.1093/conphys/coaa122

¹¹ Græsli AR, Le Grand L, Thiel A, Fuchs B, Devineau O, Stenbacka F, Neumann W, Ericsson G, Singh NJ, Laske TG, Beumer LT, Arnemo JM, Evans AL (2020) Physiological and behavioural responses of moose to hunting with dogs. Conserv Physiol 8(1): coaa122; doi:10.1093/conphys/coaa122.

forstyrrelsen.^{12 13} Sand et al (2016) fant at i 55 % av forsøkene der hunden fikk nærkontakt med elgen, forlot dyrene sitt hjemmeområde som de hadde brukt de siste 30 dagene.¹⁴

Le Grand et al. (2019) undersøkte effekten av simulert løshundjakt på brunbjørn, og fant at tiden bjørnene måtte hvile dagen etter simulert jakt økte lineært med varigheten av jakten. Dette indikerer en varig atferdsmessig påvirkning i forhold til intensiteten på jakten. Selv om det ikke ble testet direkte i den aktuelle studien, fremhever forskerne at brunbjørner som gjentatte ganger blir forstyrret av jakt med hund og møter med mennesker, kan få problemer med å kompensere for energikostnadene ved disse forstyrrelsene, og deres kondisjon og overlevelsessevne kan dermed bli påvirket. Forskerne anbefaler derfor at effekten av løshundjakt bør vurderes i forvaltningen.¹⁵

Grignolio et al. (2011) fant at forstyrrelse fra jakt med hunder fører til betydelige endringer i atferden til arter som ikke engang er målet for jakten. Resultatene fra studien viste at jakt førte til en betydelig økning i rådyrenes leveområder, samt en «reservateffekt», hvor rådyr (ikke-mållart for jakt) søkte tilflukt i vernede områder hvor jakt ikke var tillatt. Forskerne konkluderte med at bruk av hunder under jakt må vurderes nøye av viltforvaltningen, særlig i områder hvor det finnes truede eller sårbare arter – siden disse også kan påvirkes av jakt selv om de ikke utsettes for jakten direkte.¹⁶ Her må det bemerkes at hare – en «mål-art» for løshundjakt – faktisk er rødlistet.

Sunde et al. (2009) studerte hvordan drivjakt påvirker hjort, og fant at i omtrent halvparten av tilfellene (53 %) førte drivjakten til at hjortene forlot sine hjemområder natten etter, og holdt seg borte i gjennomsnittlig seks dager. Studien viste også at hjorten utsatte fluktresponsen til etter mørkets frembrudd – altså etter at jegere og hunder hadde forlatt området. Alle merkede dyr i studien forlot hjemmeområdet sitt minst én gang. Forskerne dokumenterte atferdsendringer som økt forflytning på selve jakt dagen og redusert dagaktivitet dagen etter jakt. Forskerne advarte om

¹² Ericsson G, Neumann W, Dettki H (2015b) Moose anti-predator behaviour towards baying dogs in a wolf-free area. *Eur J Wildl Res* 61: 575–582. doi: 10.1007/s10344-015-0932-6.

¹³ Sand H, Mallwitz D, Zimmermann B (2016) Älgars flyktbeteende vid jakt med löshund inom och utanför vargområden. *Fakta Skog* 2016: 1.

¹⁴ Sand H, Mallwitz D, Zimmermann B (2016) Älgars flyktbeteende vid jakt med löshund inom och utanför vargområden. *Fakta Skog* 2016: 1.

¹⁵ Le Grand L, Thorsen NH, Fuchs B, Evans AL, Laske TG, Arnemo JM, Sæbø S, Støen O-G (2019) The behavioral and physiological responses of Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) to dog hunts and human encounters. *Front Ecol Evol* 7: 134. doi: 10.3389/fevo.2019.00134.

¹⁶ Stefano Grignolio, Enrico Merli, Paolo Bonghi, Simone Ciuti & Marco Apollonio (2011). Effects of hunting with hounds on a non-target species living on the edge of a protected area. Tilgjengelig på nett: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320710004702>.

at jakt også påvirker hjort selv om de ikke direkte møter jegere og hunder, dersom de oppholder seg nært jaktområdene.¹⁷

Samlet viser disse studiene at jakt med løs hund kan gi betydelige fysiologiske og atferdsmessige konsekvenser for både mål- og ikke målarter. Dyrene utsettes for ekstrem fysisk belastning som kan medføre utmattelse, muskelskader og langvarig stress, samtidig som de påvirkes atferdsmessig ved å forlate sine leveområder, redusere aktivitet og endrer bevegelsesmønstre i dager etter jakten. For noen arter kan gjentatt forstyrrelse fra jakt svekke evnen til å opprettholde nødvendige energireserver og dermed true både kondisjon og overlevelse. Jakt med løs hund påvirker ikke bare det jagede dyret, men også arter som ikke er målet for jakten – som presses ut av sine naturlige habitater. Når forskningen dokumenterer så alvorlige konsekvenser for dyrevelferden til ville dyr, er det vanskelig å forsvare at jakt med løs hund fortsatt skal være tillatt. Dette tilsier at praksisen bør forbys i ny forskrift om bruk av hund under jakt.

2. Eksempler på konsekvenser

Farene ved jakt med løs hund bekreftes av både Miljødirektoratet, Klima- og miljødepartementet og forskningsmiljøene. NOAH vil likevel i tillegg illustrere problemet med noen eksempler fra mediene:

- I en hendelse i Telemark (2020) løp en jakthund over veien og ble påkjørt av bil. Hunden ble liggende hardt skadet.¹⁸
- Jeger Nils Aarstad i Tjønnsåsen (2020) reagerer i lokalavisen på dyrevelferdskonsekvensene av elgjakt med løs hund: «- Jeg er ikke imot elgjakt, jeg har jaktet elg selv, men måten det drives på her er uetisk. Jeg vil kalle det dårlig jaktmoral, sier Aarstad. Han mener elgjegere fra naboterrenget slipper hunder innpå eiendommen hans om natta for å drive ut elger. Han forteller om gjerder som han mener er trampet ned for å slippe inn hundene. - Det kan høres hunder med los i time etter time om natta, og vi ser hunder som løper forbi her. Vi opplever at elgen søker inntil husene nærmest for beskyttelse, og de er så utkjørt av å bli jaget i timesvis at den legger seg rett ned. Det kan jo elgen finne på av andre grunner også, men det er ingen tvil om at den er sliten, sier Aarstad.»¹⁹

¹⁷ Sunde, P., Olesen, C.R., Madsen, T.L. and Haugaard, L. (2009), Behavioural Responses of GPS-Collared Female Red Deer *Cervus elaphus* to Driven Hunts. *Wildlife Biology*, 15: 454-460. <https://doi.org/10.2981/09-012>.

¹⁸

<https://www.ta.no/vet-hvem-som-kjorte-pa-hunden-og-stakk-av-forventer-sterk-reaksjon/s/5-50-1049361?key=2020-11-04T07:29:52.000Z/retriever/bbb6a026aecda648c23fcc40dddf669cb8aecd>

¹⁹ Bladet 10.11.20

- Bonde (2020) kritiserer elgjakt med løs hund, og beskriver hvordan det går ut over andre dyr: «Det meldes om tilsvarende hendelser både i Forradal og andre tilsluttende lokalsamfunn, hvor losende elghunder har drevet «selvstendig» jakt på private eiendommer. Og dette til alle døgnets tider. Lokale jegere og grunneiere har flere eksempler på at løse elghunder har jaget husdyr, både på inn- og utmark, samt lokale jaktfelt som har fått ødelagt jaktdagen av at løshunder har jaget igjennom terrenget. Personlig opplevde jeg at en elghund drev «jakt» på to ammekyr med to nyfødte kalver på innmarksbeite natta til 26.09 i år, dette pågikk i flere timer, før hunden fortsatte videre til andre nærliggende jaktmarker. (...) Ingen ønsker å komme i situasjoner hvor man må påberope seg nødvergerett. Men ved gjentatte overtredelser og/eller trusler mot den enkelte grunneiers interesser og næringsgrunnlag, vil nødvergeretten kunne være siste utvei for å beskytte egne verdier.»²⁰
- En jakthund angrep 16 sauer i Sjøk 16. oktober 2020.²¹
- En hund som var løs på harejakt, ble skutt av en reineier ved Jotka september 2021.²² Reineieren mener hunden jaget/skremte reinsdyr. Det er mulig at hunden ble tatt livet av på en smertefull måte - den ble i etterkant dumpet og saken er anmeldt.
- 3. oktober 2021 ble sauer angrepet av en jakthund i Trøndelag.²³

Dette er et utvalg av hendelser som har nådd mediene. Når beitedyr som sau eller rein er involvert, når hendelser oftere mediene, da eierne gjerne vil kommunisere til offentligheten om sine interesser. Hvis dyr som hester eller familiedyr (kanin, katt m.m.) blir skadet eller skremt av løse jakthunder, vil det imidlertid som oftest ikke nå mediene. Belastningen på ville dyr, inkludert dyr som ikke er mål for jakten, er verken kartlagt eller hensyntatt. Man vet eksempelvis ikke om jakthunder tar mindre dyr når de er timevis utenfor eiers rekkevidde. Hendelsene over viser også at jaktformen er risikofylt for hundene selv – enten som følge av ulykker eller at de blir skutt av andre dyrs eiere. Enkelte av disse tilfellene når mediene, men mange vil også forbli skjult – da eier ikke ønsker oppmerksomhet om at hunden har blitt skadet i forbindelse med jakt, og det ikke er noen plikt å registrere slike hendelser.

3. Løs, på drevet halsende hund

Det foreligger vitenskapelig informasjon om belastningene på dyr ved jakt med løs, på drevet halsende hund. NOAH mener at slik jakt er et brudd på dyrevelferdslovens krav om human

²⁰ <https://www.bladet.no/debatt/2020/11/20/%C2%ABDet-oppleves-som-en-direkte-trussel-mot-dyrevelferden-og-levebr%C3%B8det%C2%BB-23014688.ece?>

²¹ <https://www.nrk.no/innlandet/hund-angrep-16-sauer-1.15202707>

²² <https://www.nrk.no/sapmi/hunden-kiira-ble-bortfort-og-skutt-pa-tur -eieren-er-i-sorg-1.15666393>

²³ <https://www.fosna-folket.no/nyheter/i/wOKJxn/sau-ble-angrepet-av-jakthund>

behandling av ville dyr, jf. § dyrevelferdsloven § 3 og § 20. Likevel tillates dette stadig ved skadefelling av kritisk truet ulv, samt ved jakt på hjort, rådyr, gaupe, rødrev og hare. NOAH oppfordrer til et absolutt forbud mot bruk av løs, på drevet halsende hund i den nye forskriften og i utøvelsesforskriften – og at det ikke videreføres unntak. NOAH mener som sagt at dette forbudet må omfatte all jakt med drivende hund.

Forskning viser at jaktformen fører til lidelse for det jagede dyret, og stor risiko for lidelse også for andre dyr. Dette innrømmes også av myndighetene: Miljødirektoratet ga Klima- og miljødepartementet sin faglig anbefaling vedrørende bruk av løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling og skadefelling av bjørn den 15. juni 2018 (ref. nr 2018/3092): *«Eventuelle fordeler med en generell tillatelse til bruk av løs, på drevet halsende hunder gitt norske forhold er uklart, og det finnes ikke rimelige avgrensinger som lar seg håndheve på en god måte. Sett i lys av de påviste belastninger og utfordringer med regulering/håndheving, så veier tydelige ulemper tyngre enn uklare eller marginale fordeler. Bruk av løse hunder i båndtvangsperioden kan påføre skade på beitedyr og annet vilt og må tillegges vekt. Allmenne prinsipper for god jaktutøvelse skal videre vektlegges også ved en skadefelling. Det betyr at dyrevelferd for aktuell skadevolder må vurderes, selv om dette skal veies opp mot hensynet til dyrevelferd for beitedyr.»*

Miljødirektoratet påpeker også at *«Straks hunden slippes reduseres muligheten for hundefører for å gripe inn dersom det oppstår utilsiktede hendelser. Ettersom det også er en viss andel tilfeller der erfarne hunder ikke vil eller klarer å lokalisere/finne aktuelt vilt selv på ferske spor, må risiko for lidelse/skade på annet vilt, husdyr eller eiendom anses som et realistisk utfall.»*

Klima- og miljødepartementet har uttalt: *«Løs, på drevet halsende hunder kan medføre store forstyrrelser for eller angrep på annet vilt, angrep på beitedyr og mye stress og lidelse for viltet som forfølges. Departementet er videre kjent med at erfaringene fra skadefellingsforsøk på ulv de siste tre årene, der blant annet svenske godt trent hunder har vært benyttet, har bekreftet at tiltaket kan ha slike negative effekter. Departementet viser i den sammenheng til situasjoner med jaging av annet vilt og angrep på sau, rapportert etter skadefellingsforsøk på ulv i Nord-Østerdalen.»*²⁴

NINAs rapport «Jaktforsøk på brunbjørn med hund» har også fremhevet bjørners belastning under jakt med løs, på drevet halsende hund: *«Bjørnene opplever en høy fysiologisk belastning når det brukes to løs, på drevet halsende hunder i eksperimentelle jaktforsøk. Fysiologiske data (temperatur og hjertefrekvens, som viser størst forskjeller) viser at bjørnen svært sjelden opplever en tilsvarende økt belastning som under eksperimentelt jaktforsøk med to løs, på drevet halsende hunder. (...)».*

²⁴ Klima- og miljødepartementets vedtak, 28. november 2019 (19/1508-6)

Det er ingen tvil om at slik jakt kan vare lenge og være svært påkjenning for det jagede dyret. I denne forbindelse vil NOAH peke på uttalelsen av Rådet for dyreetikk om jakt og viltforvaltning hvor rådet har uttrykt at *«(...) jaktformer som uroer viltet minst mulig og fører til minst risiko for skadeskyting, bør favoriseres. Det bør gjennomføres undersøkelser og evalueringer av konsekvensene både av rettet avskyting og lengden på jakten, der også de dyrevelferdsmessige konsekvenser er med. Rådet mener at hensynet til dyrs følelser, som når en unge skytes fra mora eller mora skytes fra ungen, bør regnes med her.»*²⁵

Rådet påpeker også at drivjakt, som kan foregå med eller uten hund, vil *«uroe alt vilt i terrenget.»* De skriver også: *«Viltet stresses i større grad enn ved vanlig turgåing, siden personene opptrer uforutsigbart ved at de ikke følger stier/veier. Viltet er oftere i fart når det passerer poster med skyttere. Undersøkelser tyder på noe mer skadeskyting under hjortejakt som drives på denne måten, uten at dette er endelig stadfestet».*

NOAH mener at all tilgjengelig dokumentasjon tilsier at jakt med løs, på drevet halsende hund er dyrevelferdsmessig uforsvarlig og strider mot de underliggende prinsippene i dyrevelferdsloven, viltloven og naturmangfoldloven. Vi minner om at den aktuelle jakten er forbudt i de aller fleste land, og at Norge dermed representerer en forskyvning mot mer uetiske jaktformer ved å åpne for slik jakt.

Naturmangfoldlovens § 15 første ledd skisserer en av de grunnleggende prinsippene i artsforvaltning – ved enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås. Unødig jaging av viltlevende dyr skal også unngås. NOAH mener at skadefelling ved å bruke løs, på drevet halsende hund utgjør nettopp unødig jaging. Forfølgning med løshund risikerer en mer langvarig stress-situasjon for det jagede dyret – Klima- og miljødepartementet skriver selv opptil 10-15 timer. Derfor rammes denne aktiviteten tydelig av forbudet i naturmangfoldloven § 15.

Dyrevelferdslovens § 20 slår fast at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Også §§ 3 og 12 sier tilsvarende at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, og at avlaving av dyr og håndtering i forbindelse med avlavingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Når departementet beskriver denne jakten som en jakt der hundene søker «nærkontakt» med vilt dyr og er «viltskarpe» betyr det at

²⁵ Rådet for dyreetikk, Uttalelse om jakt og viltforvaltning, desember 2007/januar 2008. Tilgjengelig på: <http://www.radetfordyreetikk.no/2007/12/uttalelse-om-jakt-og-viltforvaltning/>.

departementet ser faren for at dyr angripes direkte av hunden – noe som ikke er akseptabelt i henhold til dyrevelferdsloven.

I kommentarene til dyrevelferdsloven sies det at «*hensynet til å spare dyr for lidelser som kunne vært unngått taler for at når belastningen dyret utsettes for varierer vesentlig mellom metodene, skal de mest skånsomme alternativer nyttes. Et strengt aktsomhetskrav med hensyn på dyrets sikkerhet støttes av at skade i forbindelse med jakt, fangst og fiske medfører risiko for at dyret enten lever videre med varige plager eller går en pinefull død i møte.*»²⁶

NOAH støtter derfor departementenes ønske om å videreføre forbudet mot løs, på drevet halsende hund, og at dette vil fremgå av utøvelsesforskriften. Men selv om løs, på drevet halsende hund egentlig er forbudt, tillates fortsatt denne jaktformen på en rekke arter. NOAH oppfordrer til at det også forbys jakt med løs, på drevet halsende hund på skadefelling av truede rovdyr, samt ved jakt på hjort, rådyr, gaupe, rødrev og hare. Videre bør jakten også forbys dersom den ikke innebærer losing/halsing, da det er drivingen i seg selv som er hovedutfordringen.

Det er mange i Norge som bryr seg om ville dyr og om å sikre dyrevelferdsmessig forsvarlig behandling av ville dyr. Det er også et betydelig flertall som er opptatt av naturmangfold og beskyttelse av de truede rovdyrbestandene. Effektiviteten av skadefelling eller jakt er ikke et argument som er dokumentert nødvendig i forhold til truede arter, og det er heller ikke dokumentert som viktigere veid opp mot andre samfunnsinteresser (bl.a. respekt for dyr, dyrevelferdsloven) som i dette tilfellet etter NOAHs mening klart må veie tyngre. NOAH mener derfor at bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling og jakt heller ikke kan forsvares som forholdsmessig i henhold til de etablerte etiske standardene og samfunnsinteressene knyttet til respekt for dyr og den skaden som slik jakt kan medføre.

4. Jakthundtrening, hundeprøver og taksering i hekke- og yngletiden

NOAH, BirdLife Norge, Naturvernforbundet og Dyrebeskyttelsen har tidligere gjort forvaltningsmyndighetene oppmerksom på problematikken rundt de utallige dispensasjonene gitt av kommunene til hundeprøver og taksering med hund enten i april eller i august, eller begge deler.²⁷ Vi vil gjenta argumentasjonen her for å forby jakthundtrening og taksering i hekke- og yngletiden.

²⁶ Stenevik, I.H., Mejdell, C.M., Dyrevelferdsloven. Kommentartutgave. Universitetsforlaget, 2011.

²⁷ "Oppfordring til å endre kommunenes praksis ang. dispensasjoner fra båndtvangsplikten til hundeprøver og rype- og skogsfugltakseringer." Brev til Statsforvalterne og Miljødirektoratet den 17.06.2024. NOAH - for dyrs rettigheter, BirdLife Norge, Naturvernforbundet og Dyrebeskyttelsen.

NOAH uttrykker stor bekymring over kommunenes omfattende og uoversiktlige praksis hvor det gis dispensasjoner til fuglehundtrening og/eller fuglehundprøver på våren etter at den generelle båndtvangen inntreffer 1.april, og til taksering og/eller hundeprøver på sensommeren før den generelle båndtvangen avslutter 20.august. Hundeprøver er mange steder et stort problem og vi mener at hensynet til fugler og dyr rett og slett ignoreres. De lovene som skal sikre hensynet til ville dyr vektlegges ikke, og det gis mange dispensasjoner på autopilot. Fordi det er en forventning om at slik dispensasjon skal gis, og at dette er greit. Konsekvensen er at hekkinger mislykkes og at fugle- og dyreunger dør. NOAH minner om at hundetrening ikke på noen måte er viktig for samfunnet. Det er en hobby knyttet til småviltjakt og/eller hundeavl. Småviltjakt er i et moderne samfunn en hobby som stort sett handler om jakt på arter som har opplevd stor tilbakegang og en presset bestandssituasjon (ryper, skogsfugl osv.). Hundeavl er ikke en grunn til å bryte med prinsipper i dyrevelferdsloven og naturmangfoldsloven.

Det å tillate hundetrening i hekkeområdene til disse artene gjør at deres hekkesuksess risikerer å forringes vesentlig. De får ikke frem så mange unger som de ellers ville. Det må bli slutt på praksisen med ukritisk og omfattende dispensasjoner til hundetrening i fugler og dyrs hekketid og yngletid. Denne praksisen bidrar til å øke naturkrisen, og er helt unødvendig.

Manglende kunnskapsgrunnlag

Kommunene opplever ofte vurderinger rundt tematikken som vanskelig, og organisasjoner som NOAH får dermed mange henvendelser om dette i løpet av året, både fra kommunale saksbehandlere og publikum. Vi opplever at kommunene ofte ikke foretar tilstrekkelige vurderinger av dispensasjonens påvirkning av ville dyr i en sårbar tid, og at det i noen områder er blitt en praksis at det gis flerårige dispensasjoner til nevnte aktiviteter uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om dispensasjonenes effekt verken på økosystemet generelt eller spesifikke sårbare bestander.

Det er også utfordrende å få en oversikt over områder hvor de ulike dispensasjonene gjelder slik at det tas en vurdering av samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10 hvor det er fastsatt at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Paragraf 9 (føre-var-prinsippet) blir i liten grad brukt, selv om det ofte er opplagt kunnskapsmangel.

Det understrekes i tillegg at selv om kunnskapsgrunnlaget skulle vise at forvaltningsmålet til den konkrete arten ikke blir negativt påvirket av treningsaktiviteten, gjør ordlyden i

naturmangfoldloven § 15 første ledd annet punktum klart at forbudet mot unødig jaging, skade og lidelse (og fare for det) gjelder uavhengig av bestandssituasjonen. NOAH mener også at ifølge føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 bør dispensasjoner begrenses til de tilfeller der man har tilstrekkelig bevis for at aktiviteten ikke forårsaker unødig jaging, skade eller lidelse, eller fare for det, eller andre negative påvirkninger på viltlevende dyr eller økosystemet som helhet. Bevisbyrden om at ville dyr og bestander ikke blir påvirket av aktivitetene, ligger dermed hos søkeren av dispensasjon og kommunen.

Dispensasjoner kan være i strid med naturmangfoldlovens forbud mot unødig jaging

Ifølge hundeloven § 9 første ledd bokstav e kan kommunen fastsette ved forskrift eller enkeltvedtak at båndtvang ikke gjelder for hund med særlige bruksformål, avgrensede områder eller nærmere angitte hunderaser, eller hundetyper eller for hunder som har særskilt trening. Ved dette kan kommunen blant annet legge ut et område som dressurområde for hunder (dersom samtykke som nevnt i § 8 første ledd foreligger). Ifølge § 9 tredje ledd kan en hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, slippes på en aktsom måte slik det er naturlig ut fra bruksformålet uten hinder av § 4 fjerde ledd når dette ikke er i strid med viltloven, naturmangfoldloven, reindriftsloven eller regler om båndtvang. Det er viktig å bemerke at hunder som brukes til trening under dispensasjonene, er løse «for å få trent og konkurrert», jf. innspill fra Norsk Kennel Klubb ifølge forarbeidene til hundeloven.

I forarbeidene til hundeloven er det lagt til grunn at kommunene må påse at dispensasjoner som gis, ikke innebærer en vesentlig risiko for viltet i yngletid eller andre sårbare perioder, og at fare for unødig jaging unngås.

Hvordan en hund slippes «på en aktsom måte», er en skjønnsmessig vurdering hvor dyrevelferden til viltlevende dyr og påvirkning på sårbart naturmangfold utgjør et sentralt hensyn. Dyrevernhensyn er også relevant etter naturmangfoldloven. I Prop. 161 L (2012-2013) er det skrevet om naturmangfoldloven § 15 første ledd siste punktum om «unødig jaging av vilt» at *«[e]t av hovedhensynene bak den siste bestemmelsen er hensynet til dyrevelferd.»* Som eksempel på hva som etter forholdene kan være «unødig jaging» i lovens forstand, nevnes på side 21: *«Trening av hund for jakt- og ettersøksformål. Aktiviteten i seg selv vil ikke generelt rammes av bestemmelsen, men slik aktivitet i viltets yngletid eller andre sårbare perioder, kan innebære unødig jaging. Denne type trening må da gjennomføres på andre tidspunkter i stedet.»* (Vår understrekning)

Båndtvangsperioden er satt opp for å beskytte vilt i en sårbar periode, og det er svært uheldig at det å gjøre unntak fra båndtvangsperioden er blitt en «normal» praksis. For mange arter er våren en krevende tid hvor dyr/fugl bruker alle sine energiresurser til yngling eller hekking, og når det åpnes for hundepøver og -trening i båndtvangstiden, kan det føre til negative konsekvenser både for det enkelte dyret og bestanden.

All trening av hunder og bruk av hunder til taksering i båndtvangstiden må være «absolutt» forbudt, og dispensasjoner bør begrenses kun til de tilfeller der man har tilstrekkelig bevis for at aktiviteten ikke forårsaker unødig jaging, skade eller lidelse, eller fare for det, eller andre negative påvirkninger på viltlevende dyr eller økosystemet som helhet, jf. føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.

5. Hijakt

Hijakt er en spesiell form for jakt med hund, hvor rever og grevling hetses av hunder inne i hiet. Også små mårdyr blir i praksis ofre for en form for hijakt, når de skremmes ut av steinrøyser hvor de gjemmer seg. Hijakt påfører dyrene en lang fase med ekstrem stress og redsel. Under jakten anses det ideelt at hundene har «heftige eksplosive angrep» mot dyret.²⁸ Jegerne bruker spader til å grave seg ned i hiet der hvor de hører at hundene bjeffer. Når jegerne har gravd seg inn til dyret som ligger og trykker med jakthunder rundt seg, blir dyret skutt. I andre varianter av hijakt drives dyret ut, og blir skutt i flukt ut av hiet. Dette gir en stor risiko for skadeskyting, ifølge Rådet for dyreetikk. Hijakt kan ikke betegnes som annet enn grov dyremishandling, men departementene har lagt opp til at denne jaktformen kan fortsette i den nye viltloven. NOAH vil imidlertid oppfordre til at hijakt forbys i den nye forskriften.

NOAH mener at hijakt er i strid med dyrevelferdsloven, som sier at dyr skal «*beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger*». At hijakt ikke er forenelig med lovverket er fremhevet både av Rådet for dyreetikk og Veterinærinstituttet. Rådet for dyreetikk påpeker i sitt høringssvar til ny viltlov at «*Hijakt innebærer en relativt lang fase med stress for dyret som jaktes på og innebærer fare for skade både på jakthund og viltet*».²⁹ De utdyper også dette i sin tidligere uttalelse om jakt og viltforvaltning, hvor de skriver: «*Hijakt med hund innebærer en relativt lang fase med stress for reven/grevlingen på grunn av hundens nærvær, og det er fare for skader både på hund og vilt. (...)*». De skriver videre: «*Hvis dyret flykter ut av hiet i stor fart, kan det være fare for skadeskyting selv om jegeren står på kort hold. Følger hunden tett på, kan det*

²⁸ «Regler for hiprøver», NKK.no, 15.05.2023.

²⁹ Høringssvar fra Rådet for dyreetikk til høring om ny lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. 24.10.2024. Tilgjengelig på nett: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-ny-viltlov/id3046348/?uid=360c4e7d-d9b4-4f11-83ba-d7fe6d17d77c>.

være fare for skadeskyting av hunden». Rådet mener derfor at «hijakt er unødvendig og kan forbys. Det bør heller ikke gjennomføres hiprøver for aktuelle hunderaser».³⁰

Veterinærinstituttet påpekte i sitt høringssvar til høring av forslag til ny viltforskrift i 2019 at: «(...) Hijakt er dessuten en jaktform som utsetter viltet for frykt og risiko for bittskader på både hund og rev eller grevling». NOAH mener at myndighetene må følge opp disse uttalelsene med et permanent forbud mot hijakt.

Fare for påkjørsler

NOAH vil til slutt påpeke at jakt med drivende, løs hund også øker faren for påkjørsler av ville dyr. I lys av at departementet ønsker økte tiltak mot påkjørsler av dyr, er forbud mot løshundjakt sentralt. Det er allmenn kunnskap at jakt øker faren for påkjørsler – gjennom å uroe og drive ville dyr til mer bevegelse i terrenget, hvorpå de i større grad også krysser veier og krysser dem på en mer ukontrollert måte. Den jaktformen som i størst grad bidrar til driving av ville dyr, er naturlig nok jakt med drivende hunder. Både hjortedyr og mindre dyr som drives vil bidra til fare for påkjørsler, som både medfører lidelse for dyrene og fare for personskade. Som nevnt er det også en fare at hundene selv blir påkjørt.

Konklusjon

NOAH ber primært om at ny forskrift om bruk av hund under jakt inkluderer et klart forbud mot løshundjakt, inkludert løs, på drevet halsende hund, samt et absolutt forbud mot jakthundtrening, hundepøver og taksering i dyrenes hekke- og yngletid. Adgangen til å gi dispensasjoner fra båndtvang – som i praksis har blitt regelen snarere enn unntaket – må forbys når formålet er jakt og jakttrening. Videre bør også hijakt forbys.

Sekundært, dersom forbud mot løshundjakt ikke innføres, støtter NOAH departementenes forslag i høringsnotatet til ny viltlov om å forby skarpe hunder og at forbud mot drivende hunder (ikke kun drivende halsende) innføres. Vi oppfordrer også til tydelige begrensninger i jaktutøvelse; for eksempel at det maksimalt tillates én hund for å forfølge eller drive det samme dyret. Dette må gjelde selv om hundene har forskjellig eier eller bruker. Det er uakseptabelt at flere hunder jager ett dyr, og at uthvilte hunder slippes i etapper på et stadig mer utslitt vilt dyr. NOAH støtter ikke forslaget om at begrensning i antall hunder ikke skal gjelde for hunder som er trent til jakt på fuglearter og som angivelig ikke går etter andre viltarter. NOAH påpeker at bruk av flere hunder

³⁰ Rådet for dyreetikk. Uttalelse om jakt og viltforvaltning. Tilgjengelig på nett: <https://www.radetfordyreetikk.no/uttalelse-om-jakt-og-viltforvaltning/>.

medfører økt stress og forstyrrelser for andre ville dyr – derfor bør maksimalt antall hunder være én hund, uansett type jakt. NOAH understreker at vi også anser løshundjakt med én hund som brudd på intensjonene i dyrevelferdsloven.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/

Siri Martinsen (leder og veterinær), Katrin Vels (jurist) og Henriette Løkken Diesen (biolog)